פרשת השבוע עפ"י ה "פרי צדיק"

פרשת במדבר

[א] **וידבר** ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד. במדרש רבה פרשה זו (א', ד') למה במדבר סיני וכו' בשלשה דברים ניתנה תורה באש ובמים ובמדבר וכו' ולמה ניתנה תורה בשלשה דברים אלו וכו' במדבר כל מי שאינו עושה עצמו הפקר כמדבר אינו יכול לקנות החכמה והתורה. והנה ענין אש ומים שניתנה תורה בהם אין להם שום שייכות לפרשה זו. ואפילו במדבר משום שהוזכר כאן במדבר סיני. מכל מקום טפי הוה ליה להמדרש לקבוע דרשתם בפרשת יתרו בשעת מתן תורה שהוזכר גם כן מדבר, ביום הזה באו מדבר סיני (שמות י"ט, א').

אך הענין על פי מה שמובא בזוה"ק ריש פרשה זו (קי"ז:) על מה שנאמר במדבר סיני באוהל מועד. כיון דאורייתא ומשכנא אתוקמו בעא קודשא בריך הוא למפקד חילוי דאורייתא כמה חיילין אינון דאורייתא וכמה חיילין אינון דמשכנא. והוא על פי מה שאמרו (תענית כ"ו:) על הפסוק (שיר השירים ג', י"א) בעטרה שעטרה לו אמו וגו' ביום חתונתו זה מתן תורה וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו. והיינו בעטרה שעטרה לו אמו הם השני כתרים נעשה ונשמע. שבשעת מתן תורה עיטרו ישראל להקב"ה בשתי עטרות אלו. וכמו שנדרש במדרש (שיר השירים רבה ג', כ"ה) מהו בעטרה שעטרה לו אמו וכו' ולא זז מחבבן עד שקראן אמו שנאמר וכו' והיינו אמו כנסת ישראל. ואז עיטר הקב"ה לישראל גם כן בשני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. ולאחר הקלקול איתא במדרש רבה (שמות רבה כ"ז, ט') שברתם נעשה הזהרו בנשמע. ובבנין בית המקדש נתקן גם נעשה. וזהו ביום חתונתו זה מתן תורה כתר נשמע וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש הוא כתר נעשה ששם עיקר ושורש מקום העבודה. וזה כמה חיילין אינון דאורייתא שכל אחד מישראל יש לו שורש באות מדברי תורה. כמו שכתבו בספרים הקדושים יש ששים ריבוא אותיות לתורה ומרומז בראשי תיבות ישראל כידוע. ואף שאין החשבון מכוון רק הרבה אותיות הם מורכבים משתים או משלש כמו ל' כ' ו'. א' י' ו' י' וכדומה. וכל אחד מישראל שורש נשמתו אות או חלק מאות בדברי תורה וזהו חיילין דאורייתא. וחיילין דמשכנא היינו שכל אחד מישראל יש בלבו השראת השכינה כמ"ש (רעיא מהימנא זוהר ח"ג ר"ל.) איהי אמונה שעל ידי שמצייר בלבו שמלך מלכי המלכים הקב"ה עומד עליו ורואה במעשיו מיד יגיע אליו היראה (הג"ה ריש אורח חיים) והוא כנגד כתר נעשה. ומלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה.

ובתנחומא (פרשת נח ג') שהתורה שבעל פה בא רק על ידי עמל ויגיעה שאין אדם זוכה לה אלא אם כן משליך כל עניני עולם הזה. שיש בה צער גדול ונדוד שינה וכו'. ועל זה הביא המדרש כאן הפסוק באוהל מועד שבא אחר הקלקול שאז הוצרך התורה שבעל פה לתקן הרוב כעס כמו שנאמר (קהלת א', י"ח) כי ברוב חכמה רוב כעס (כמו שנתבאר כמה פעמים) ועל זה דרשו כאן במדבר שאין אדם זוכה לדברי תורה שיוקבעו בלבו שהוא התורה שבעל פה לתקן הרוב כעס שהיה על ידי נתינת לוחות שניות כמו שאמרו (שמות רבה מ"ו, א') על הפסוק (איוב י"א, ו') כי כפלים לתושיה. רק מי שמשים עצמו הפקר כמדבר. ואחר כך כתיב ויתילדו על משפחותם ופירש רש"י להביא כתב יחוסן. והרמב"ן הקשה על זה עיין שם. ויש לומר פירוש ויתילדו שנולדו ונעשו בריה חדשה. שזכו לנפשות חדשות. והיינו על ידי המספר שהזכירו שמותם ושמות אביהן לפני הקב"ה ומשה רבינו ע"ה והנשיאים וכמו שכתב גם הרמב"ן. על ידי זה זכו לנפשות חדשות. וזהו חיילין דאורייתא וחיילין דמשכנא:

ובשבת גם כן יום חתונתו זה מתן תורה כמו שאמרו (שבת פ"ו:) דכולי עלמא בשבת ניתנה תורה. וגם תורה שבעל פה ששבת כנגד מדת מלכות ומלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה. וכן הוא מפורש בזוה"ק (ח"א מ"ז:) ביום השביעי דא תורה שבעל פה דביה אשתכלל עלמא. וכן בשבת יום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שבשבת כל אחד מישראל משכן לשכינה כמ"ש בתיקונים (תיקון מ"ח) לדרתם זכאה מאן דעביד לון דירה בשבת בתרי בתי ליבא. וכמו שאמרנו דשבת בשנה כמו מקדש בעולם. ויש בו גם כן שתי העטרות נעשה ונשמע. וכמו שאומרים ועל חדא תרתי נהורא לה ימטי. והוא חיילין דאורייתא וחיילין דמשכנא.

והחומש זה נקרא חומש הפקודים כמו שאמרו (יומא ס"ח:) ובעשור שבחומש הפקודים שקדושת חומש זה הוא ענין הפקודים. שכל אחד מחמישה חומשי תורה יש לו קדושה מיוחדת כמו שאמרו (בראשית רבה ג', ה') חמש פעמים אורה כנגד חמישה חומשי תורה. וקדושה מחומש זה הוא מה שזכו על ידי הפקודים שכל אחד הזכיר שמו ושם אביו לפני הקב"ה ולפני משה ומזה זכו לנשמה חדשה כמו שנאמר ויתילדו על משפחותם וכמו שאמרנו. והיינו כמו בשבת שזוכין לנשמתין חדתין. והוזכר בחומש זה עוד פקודת באי הארץ. ועל זה אמרו בבראשית רבה (שם) שספר במדבר כנגד ויבדל אלהים בין האור ובין החושך שהוא מבדיל בין יוצאי מצרים לבאי הארץ. וכמו שנתבאר במקום אחר שהוא ענין תורה שבכתב ותורה שבעל פה שנאמר עליהם (ישעיה ט', א') העם ההולכים בחושך ראו אור גדול כמו שאמרו בתנחומא שזכרנו:

[יב] **מי** שעשה נסים לאבותינו וגאל אותם מעבדות לחרות הוא יגאל אותנו בקרוב. להבין זה מה ענין תפילת גאולה זו לברכת החודש הוא כמו שנאמרה מיד בגאולת מצרים (שמות י"ב, ב') החודש הזה לכם ראש חודשים והוא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל בגאולה ראשונה להיות ישראל מונים לחידוש הלבנה דלית לה מגרמה כלום רק מה שמאיר עליו מאור השמש. והיינו שאין להם מעצמם שום כח רק מה שמשפיע להם משפעו יתברך כמו הלבנה. והוא ענין אומרם ז"ל (שבת קנ"ו.) מאן דבלבנה אכיל דלאו דיליה ושתי דלאו דיליה מפני שיודע בטח בנפשו שאין לו כלום מצידו. מה שאין כן אומות העולם מונין לחמה דאכיל מדיליה ושתי מדיליה שמדמה לו שהכל מכוחו ועוצם ידו. וזה היה מיד בראשית הגאולה ממצרים וכמו כן בכל חודש נעשה רושם התחדשות הגאולה בנפשות ישראל כדאיתא בגמרא (תענית כ"ח:) רב איקלע לבבל חזא דאמרי הלל בראש חודש סבר לאפסקינהו כי כל האומר הלל בכל יום הוא כמגדף כי נתקן הלל רק על גאולה מכל צרה שלא תבוא ומה זה ענין הגאולה בראש חודש. אבל כשראה שמדלגי דלוגי אמר שמע מינה מנהג אבותיהם בידיהם. היינו שדייקא בגלות בבל הרגישו זאת שיש הארת התחדשות הגאולה בכל ראש חודש להיות חוסה בהשגחתו יתברך גם בגלות ולידע שכל הנהגת מלכי אומות העולם עמנו הוא רק מכוחו יתברך. ועל ידי זה נוכל לומר הללו עבדי ה' ולא עבדי אחשורוש גם בגלות. והוא כענין אומרם ז"ל (אבות ג', ה') כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות והיינו שיודע בנפשו שהכל הוא מהשגחתו יתברך. ועל זה אומרים בברכת החודש מי שעשה נסים לאבותינו וגאל אותם מעבדות לחירות בהתחדשות הראשון של יציאת מצרים הוא יגאל אותנו בקרוב גם בכל מיני דחק וגלות על ידי שנדע בטח שהכל בהשגחתו יתברך ויקבץ נדחנו מארבע כנפות הארץ אמן:

[ה] **פרשת** במדבר קורין תמיד קודם חג השבועות אחר התוכחה של פרשת בחוקותי שהוא כדי שתכלה השנה וקללותיה. וכמו כן קורין פרשת נצבים קודם ראש השנה אחר התוכחה שבמשנה תורה שהוא גם כן כדי שתכלה השנה וכו' כדברי חז"ל (מגילה ל"א:) והיינו שלאחר התוכחה קורין אתם נצבים היום כולכם וגו' שלאחר התוכחה והיסורין נתבררו כל פרטי נפשות ישראל איך שיהיה מחוטב עציך וגו' שכולם יש להם שורש בהקדושה. וכמו כן בפרשת במדבר נתבררו כל פרטי נפשות שיש להם מספר וכולם נכללים בשורש הקדושה כדאיתא בזוה"ק (ריש פרשה זו קי"ז:) דאתו למפקד חיילין דאורייתא וחיילין דמשכנא. כי כולם המה חיילין דמשכנא כי הקרבנות היו ממחצית השקלים של כל פרטי נפשות מישראל. וגם חיילין דאורייתא הם כולם כדאיתא במדרש (דברים רבה ד', ח') על פסוק (דברים ה', י"ט) אל כל קהלכם שאם היה חסר אפילו נפש אחת מישראל לא היה ניתן להם התורה.

ואיתא במדרש רבה (פרשה זו ב', י"ב) על פסוק (הושע ב', א') והיה מספר בני ישראל וגו' שבשלש ברכות נתברכו ישראל. ככוכבים וכחול וכעפר הארץ. ברכת הכוכבים ניתן לאברהם והרביתי את זרעך ככוכבי השמים (בראשית כ"ו, ד') וספור הכוכבים וגו' (שם ט"ו, א'). וברכת החול ניתן ליצחק וכחול אשר על שפת הים (שם כ"ב, י"ז). וברכת העפר ניתן ליעקב והיה זרעך כעפר הארץ (שם כ"ח, י"ד). והיינו כי בחינת אברהם אבינו ע"ה היה לזכך נפשו לישא עיניו למרום בתשוקה גדולה להתדבק בו יתברך. ונגד זה נאמר לו הבט נא השמימה וספור הכוכבים וגו' כה יהיה זרעך במדריגה זו. ובחינת יצחק אבינו ע"ה היה מדת הגבורה להיות גבור הכובש את יצרו לכן ניתן לו ברכת החול שעל שפת הים כדאיתא במדרש (תנחומא חוקת ו') על פסוק (מלכים־א ה', ט') ויתן ה' חכמה לשלמה כחול שעל שפת הים מה החול גדר לים כך חכמתו של שלמה היתה לגדר בפני יצרו. כי מי הים רומזים על תאוות ההיפך כמו שנאמר (ישעיה י"ז, י"ב) כהמות ימים יהמיון ועל ידי ברכת החול יש לכל פרט נפש הכח להיות כובש את יצרו. וברכת עפר הארץ ניתן ליעקב אבינו ע"ה שגם אם חלילה שום נפש מישראל יהיה נטבע בשפל המדריגה עד לעפר חס ושלום יוכל להתברר ולהיות חוסה בשם ה' אחר תשובה שלימה שהכל היה בהשגחה מרצונו יתברך:

עוד שם במדרש ברכת הכוכבים נתקיים בימי משה רבינו ע"ה והנכם היום ככוכבי השמים לרוב (דברים א', י') וברכת החול בימי הושע והיה מספר בני ישראל כחול הים (הושע ב', א') וברכת העפר בימי בלעם מי מנה עפר יעקב (במדבר כ"ג, י'). עוד שם (פיסקא י"ז) משל מי שיש בידו שלש אומניות זהבי וזגג ויוצר מי שהוא אוהב קורא אותו בנו של זהבי זה משה שהמשילם ככוכבים. מי שהוא שונא קורא אותו בנו של יוצר זה בלעם שהמשילן לעפר. ומי שאינו לא אוהב ולא שונא קורא אותו בנו של זגג זה הושע שהמשילן לחול. ולהבין זאת הלא ימי משה וימי בלעם היו בזמן אחד. וגם ימי הושע מאן דכר שמיה הלא ברכת והיה מספר בני ישראל חוזר על לעתיד לבוא. וגם איך שייך לומר על הושע שהיה נביא ישראל שלא היה אוהב חס ושלום.

אך יובן כל זה על פי מה שכבר דיברנו מזה מתמיהת האר"י ז"ל (ליקוטי תורה להאר"י פרשת בלק) על פסוק (במדבר כ"ג, י') תמות נפשי מות ישרים שהלא לא נתקיים בו והיאך נכתב זאת בתורה. אמנם יש לומר כי באמת נתקיים בזה במה שנמנה (סנהדרין צ'.) בין ארבעה הדיוטות שאין להם חלק לעולם הבא. כי זהו היה בקשת בלעם על נפשו שעל כל פנים תמות נפשי היינו מיתת הנפש שאין לה חלק לעולם הבא עם מות ישרים היינו הגרועים שבנפשות ישראל שאין להם חלק לעולם הבא. כי בלעם לא היה לו השגה בנפשות היקרות בישראל רק באותם השפלים כעפר הארץ שאין להם חלק לעולם הבא. והנה בגמרא (שם ק"ד:) דורשי רשומות אמרו כולם באין לעולם הבא. דורשי רשומות היינו מי שיש לו התקשרות בשורש שהוא מרומז ברשימות הקוצו של י"ד המה רואים בבירור שגם הנפשות מישראל שנטבעו בשפל המדריגה על ידי מעשיהם יש להם התקשרות בשורש הקדושה ושם נעשים מכל העוונות זכויות כמו שנאמר (ישעיה א', י"ח) אם יהיו חטאיכם כשנים ואמרו ז"ל (שבת פ"ט:) כשנים הללו שסדורות ובאות משמש ימי בראשית כשלג ילבינו. והם לא חשבו בלעם בכלל כי הוא אין לו תיקון. (עיין ברסיסי לילה אות מ"ד שם נתבאר באורך).

והנה משה רבינו ע"ה היה אוהב לכל פרטי נפשות ישראל איך שיהיה מפני שהשיג היקרות של כולם איך שהמה דבוקים בשורש לכן אמר להם והנכם היינו כולכם ככוכבי השמים שגם אותם הנפשות שנטבעו בשפל המדריגה עד לעפר יש להם התקשרות בשורש ככוכבי השמים. ויש לומר שעל רמז זה נזכר בתוכחה שבמשנה תורה שמשה מפי עצמו אמרן (מגילה ל"א:) היינו כפי שורש השגתו. הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה ואתה תרד וגו' כי משנה תורה מרמז על תורה שבעל פה (זוהר ח"ג רס"א.) וכדאיתא בזוהר חדש (פרשת כי תבוא) שהתוכחות שבמשנה תורה מרמזין על חורבן בית שני שהיה בימי התחלת התנאים. ועל זה מרמז תכלית הבירור על ידי בחינת תורה שבעל פה להתעלות גם הנפשות שנטבעו בעמקי הקליפות. וזהו הגר אשר בקרבך יעלה מעלה מעלה מרמז על נשמת רבי עקיבא שהיה בן גרים ונשמתו היתה מהשבטים כידוע ונטבעה בעמקי הקליפה דייקא ועל ידו נתברר שורש כח תורה שבעל פה כידוע שהיה דורש כתרי אותיות (מנחות כ"ט:) עד שאמר משה רבינו ע"ה שינתן התורה על ידו. וכאומרם ז"ל (שם) שתוק כך עלה במחשבה. והנה זהו השגת משה רבינו ע"ה לברר בתכלית גם מי שנטבע בעמקי הקליפה להחזיר לשורש הקדושה כנ"ל ולכן קיבל גם הערב רב כידוע. אבל בתוכחה זו שבתורת כהנים שהוא נגד תורה שבכתב לא נזכר הגר רק מספר בני ישראל לבד בפרשה זו. ולעתיד לבוא נאמר כי גם הגרים יהיה להם חלק בארץ. אמנם הושע שהשגתו היה על פי התורה שמי שרואה בחבירו שעובר עבירה מצוה לשנאותו. ועם כל זה נקרא לא אוהב ולא שונא כדאיתא בהתניא מהרב זצ"ל שיוכל לקיים שניהם בכל נפשות ישראל לשנוא את חלק הרע שבקרבו מסיבת השאור שבעיסה. ועם כל זה לאהוב אותו כנפשו מצד חלק הקדושה שמנפש אלהות שהוא בהעלם אצלו ועל זה המשילם כחול שעל שפת הים שעל כל פנים זהו המעלה שראה גם בנפשות השפלים שבישראל שיש בכוחם להתגבר ולכבוש את יצרם גם אם כבר ירדו עד לעפר חס ושלום כדברינו הנ"ל שהחול גדר לים: